

SPOT svetovanje Koroška: Problemi, s katerimi se soočajo mikro, mala in srednje velika podjetja v času epidemije COVID – 19 in ukrepi države Republike Slovenije

Vstop v svet podjetništva ima svoje prednosti in slabosti. Uspešnost podjetja zajema v svojem pomenu dolgotrajen proces, ki podjetniku pomeni jasno sliko, pogosto pa tudi sanje, kaj bo z njegovim podjetjem v prihodnosti. Če želi podjetje preživeti, realizirati »jasno sliko« v prihodnosti in žeti uspeh, mora dobro poznati dejavnike uspeha v svojem podjetju, da se lahko pravočasno umakne pretečim nevarnostim in slabostim, da okrepi svoje prednosti in poišče nove priložnosti.

Značilnosti in rast panoge, tržne priložnosti, struktura gospodarstva v pogledu delitve moči in moči med malimi in srednjimi velikimi podjetji ter zunanja ekonomija, kredibilnost podjetja, pridobivanje novih in trud za obstoječe stranke, obnašanje potrošnikov in njihovi nakupni vzorci, zakonodaje, zaposleni, konkurenca, hitrost razvoja, vse od naštetega in še mnogo več so zunanji in notranji dejavniki s katerimi se podjetniki vsakodnevno srečujejo.

Višja sila, koronavirus COVID-19, ki se je začela na Kitajskem (Wuhan, december 2019) je v nekaj mesecih zajela ves svet vključno s Slovenijo, ki je dne 12. marca 2020 ob 18.00 uri na podlagi 7. člena zakona o nalezljivih boleznih zaradi naraščanja števila primerov okužb s koronavirusom razglasila epidemijo. Podlaga za razglasitev epidemije je strokovno mnenje Nacionalnega inštituta za javno zdravje. Koronavirus COVID-19 povzroča velikansko škodo zdravju prebivalstva, da bi virus zaustavili je država Republika Slovenija sprejela aktivni načrt, ki navaja slednje, zaprtje vseh javnih institucij, omejitve gibanja prebivalstva, poziv državljanom in državljanke k izolaciji, odredba zaposlenim v gospodarstvu, kjer prihaja do veliko osebnih stikov, naj delodajalci svojim zaposlenim omogočijo delo od doma oziroma čakanje na delo.

Le nekaj dni je minilo in nakazujejo se prve posledice - scenarij finančne škode celotnemu gospodarstvu in gospodarska panika, kamor so zajeti tudi najbolj ranljivi akterji – mikro podjetja. Da pojasnimo zakaj je ekonomska ranljivost najbolj izražena ravno pri teh, velja, da so ti posamezniki skupek tistih, ki samostojno opravljajo pridobitno dejavnost, so vezani na kapaciteto potrošnikov, na pogodbe in roke plačil poslovnim partnerjem, prav tako so se pred časom soočili s povišanjem obveznih socialnih zavarovanj iz 385,42 eur na 401,98 eur, poleg tega pa se vsakodnevno srečujejo še s predhodno naštetimi zunanjimi in notranjimi dejavniki podjetja.

Mikro podjetja, katerih je na območju Koroške regije največ so v strahu negotovosti, kaj storiti v tem času epidemije, saj že dan ali dva v izostanku dela zanje pomeni veliko, saj razpolagajo z minimalnimi denarnimi sredstvi za svoje preživetje z namenom, da obdržijo zaposlitev, ker se ne morejo zaposliti drugje. Mirovanje statusa samostojnega podjetnika ni mogoče, saj takšna zakonska podlaga v gospodarskem pravu ne obstaja, obveznosti do plačila poslovnim partnerjem, stroški najemnine, stroški računovodstva, ipd. ostajajo, prav tako plačilo obveznih socialnih zavarovanj in plače zaposlenim, tega ne moremo kar zamrzniti, saj so vsi ekonomsko soodvisni med seboj.

Podjetnik je bil in je usmerjen v spreminjanje oziroma je obsojen na spreminjanje. Ker se zavedajo, da ne smejo zanemariti in podcenjevati pomembne vloge zunanjih vplivnih dejavnikov, se srečujejo z vprašanji, ali naj vztrajajo v trenutnem negotovem stanju, ter se prepustijo prihodnosti ali počakajo nekaj časa in se poskusijo z minimalnimi denarnimi sredstvi s katerimi lahko zagotovijo le plačilo do obveznosti poslovne narave, za lastno življenjsko preživetje pa denarja nimajo, ali v skrajnosti, podjetje zaprejo.

Denar je tista papirna vrednost, ki v veliki meri zagotavlja obstoj podjetja, tukaj marljivost, izkušnje in delovna zagnanost podjetnika ne pomaga, kajti mikro podjetniki so tisti, ki ne dosegajo takšnih dobičkov, da bi si kopičili denar na zalogo za krizne gospodarske razmere, ampak se prebijajo iz meseca v mesec. SPOT svetovalci Koroška v tem času prejemamo številne klice predvsem mikro podjetnikov in podjetnikov z 3 do 5 zaposlenimi, prav vsi imajo skupni imenovalec » nimam denarja, da preživim – kaj naj naredim? «

Marsikateri samostojni podjetniki so že podali vloge za izbris podjetja in so ukrepali preventivno, saj je njihovo poslovanje do sedaj služilo le za lastno preživetje, ta krizni čas, pa bi njihovo poslovanje le še poslabšal.

Samozaposleni in ostali delodajalci, ki zaposlujejo opozarjajo na obremenitve gospodarstva in kličejo na pomoč državo Republiko Slovenijo za konkretne rešitve, ki jih bodo rešile iz ekonomske krize in jih ne bo pahnilo v podaljševanje agonije, posledično v rdeče številke. Višja sila, koronavirus COVID – 19 ni izziv le za preživetje podjetij ampak tudi izziv države, da v kratkem času sprejme učinkovite ukrepe za podjetja, ki jim bodo pomagali preživeti in ohraniti delovna mesta zaposlenih, ne pa jih z odlašanjem prepustili k odmiranju in prisili, da podjetje zaprejo.

Država Republika Slovenija se z izzivom za pomoč gospodarskim subjektom sooča na način, da ponuja naslednje rešitve za blažitev krize:

Državna pomoč samostojnim podjetnikom (s.p.)

- posebno nadomestilo za samostojne podjetnike v višini 70 % plače (490 eur);
- prispevki za samostojne podjetnike bodo za dva meseca odpisani (cca 401 eur);
- plačilo akontacije dohodnine se preloži na januar 2021;

Samostojni podjetnik bo s pomočjo elektronske aplikacije prijavil svoje stanje – zmanjšanje obsega svojega posla. Izjava bo javno objavljena in se bo preverjala s strani pristojnih organov. Pri tem je potrebno opozoriti, da v primeru krive prijave ali izkoriščanja pomoči države, bo samostojni podjetnik moral sredstva vrniti.

Velja tudi slednje, do predlaganega ukrepa ne bo upravičen samozaposleni, če ima neporavnane obveznosti, ki so zapadle v plačilo do 28.2.2020, višje od 50 eur. Samozaposleni, ki ima še vedno

odprte obveznosti, le te lahko poravna do 6.4.2020 in mu bo odobren odlog plačila prispevkov po tem zakonu. Stanje zapadlih obveznosti se preverja preko portala eDavki.

Posamezniki, ki poleg svoje prvotne službe opravljajo še t.i. »popoldanski s.p.«, državne pomoči ne bodo deležni, saj se »popoldanski s.p.« šteje kot postranski poklic.

Državna pomoč za podjetja – pri tem niso vključene zbornice, društva in zavodi

- prispevke ZPIZ za delavce (velja za delavca in delodajalca), ki bodo delali v tem času krize, bo plačala država;
- uvedla se bo shema za odkup terjatev, ki niso bile plačane – namenjeno preprečevanju verižne nelikvidnosti;
- zamrzne se tudi uveljavljanje kazni za zamude dobav pri poslovanju z državo;
- plačilo davka DDPO in akontacija DDPO se zamrzne, preloži se na januar 2021;
- plačilni roki države se skrajšajo na 8 dni;
- državna pomoč pri kritju prispevkov vseh delavcev, ki so na čakanju dela – ukrep velja do 31. maja 2020;
- delavci, ki v tem času razglašene epidemije delajo, bo država nagradila z 20 %;
- zdravstvena zavarovalnica bo krila vse bolniške odsotnosti v času epidemije, vključno od prvega dne dalje;
- za delavce, ki zaradi varstva otrok ne delajo bo enak statusu delavcev na čakanje dela;
- delavec, ki v tem času izgubi službo, prejme nadomestilo od prvega dne dalje;
- javne storitve, ki se ne opravljajo, se ne plačujejo.

Mladipodjetnik.si [online]. Dostopno na: <https://mladipodjetnik.si/novice-in-dogodki/novice/koronavirus-s-katerimi-ukrepi-bo-drzava-pomagala-podjetjem> (24.03.2020).

Ostali predlogi državne pomoči v preteklih dneh

1. Zaščita samozaposlenih

Država bo na podlagi interventnega zakona delodajalcem priskočila na pomoč v dveh primerih:

- V primeru, da delodajalec zaradi slabega poslovnega položaja ne bo mogel zagotavljati dela hkrati najmanj 30 % zaposlenim delavcem in jih bo zato napotil na začasno čakanje na delo, bodo delavci upravičeni do nadomestila plače v višini 80% osnove za nadomestilo plače. Pri tem bo breme delnega povračila nadomestila plače za začasno čakanje na delo v višini 40 odstotkov nosila država, preostalih 60 odstotkov pa delodajalec. Obdobje delnega prejemanja povračila nadomestila za namen začasnega čakanja na delo bo lahko trajalo največ tri mesece oziroma za obdobje odredene karantene.

- Breme plačila nadomestilo plače v višini 80% osnove pa bo v celoti nosila država v primeru, ko delavec zaradi individualno odredjene karantene z odločbo ministra za zdravje ne bo mogel opravljati dela.

V predlogu zakona so predpisani jasni pogoji, ki jih bodo morali delodajalci izpolnjevati, v kolikor bodo želeli uveljaviti delno povračilo nadomestila plače. Pravico do povračila nadomestila plače bo delodajalec uveljavljal z vlogo v elektronski ali pisni obliki, ki jo bo vložil pri Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje.

» Samozaposlenim, ki nimajo drugih zaposlenih in je ta samozaposlitev njihova edina podlaga za vključitev v obvezno socialno zavarovanje, bomo zagotovili odlog plačila prispevkov, ki zapadejo v plačilo v mesecu aprilu, maju in juniju 2020 (minister Janez Cigler Kralj)«.

Neporavnane prispevke bodo po predlogu morali upravičenci poravnati najkasneje do 31. 3. 2022. Plačilo bo možno v enkratnem znesku ali obročno, pri čemer v primeru plačila vseh prispevkov do 31. 3. 2022, na zneske odloženih prispevkov ne bodo tekale zamudne obresti.

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti [online]. Dostopno na: <https://www.gov.si/novice/2020-03-18-poleg-delodajalcev-in-zaposlenih-moramozasciti-tudi-samozaposlene-pravi-minister/> (18.03.2020).

2. Delo na domu in odredjanje drugega dela v izjemnih okoliščinah

Na MDDSZ v zvezi s pojavom Koronavirus COVID-19 objavljajo pojasnila in priporočila delodajalcem glede odredjanja dela na domu in drugega dela v primeru izjemnih okoliščin, ko je ogroženo življenje in zdravje ljudi ali premoženje delodajalca. Delodajalci imajo v tem primeru možnost odrediti drugo vrsto in/ali kraj opravljanja dela brez soglasja delavca, a le za čas trajanja izjemnih okoliščin.

Na kratko povzeta pojasnila (več dosegljivo na spodnji elektronski povezavi):

- **Sprememba ali sklenitev nove pogodbe o zaposlitvi zaradi spremenjenih okoliščin (49. člen ZDR-1).** Naziv delovnega mesta oziroma vrsto dela ter kraj opravljanja dela se šteje za tako pomembne okoliščine, da je v primeru spremembe teh okoliščin potrebno skleniti novo pogodbo o zaposlitvi, ki velja ob soglasju volj obeh strank.
- **Pogodba o zaposlitvi za delo na domu kot oblika fleksibilne zaposlitve (ZDR-1 člani od 68 do 72).** Upošteva se navedeno zakonsko ureditev delodajalec delavcu ne more enostransko odrediti dela na domu, lahko pa mu glede na spremenjene okoliščine ponudi novo pogodbo o zaposlitvi za delo na domu, ki velja, če nanjo delavec pristane. Bistveno pri tej fleksibilni obliki zaposlitve je ta, da delavec opravlja delo na svojem domu ali v prostorih po svoji izbiri, ki so izven prostora delodajalca. Delavec in delodajalec se lahko dogovorita o delu na domu za celotno trajanje delovnega časa ali le del delovnega časa. Delavec, ki opravlja delo na svojem domu ali v prostorih po svoji izbiri v dogovoru z delodajalcem, ima enake pravice kot

delavec, ki dela v delovnih prostorih delodajalca, vključno s pravico do sodelovanja pri upravljanju in sindikalnega organiziranja.

O nameravanem organiziranju dela na domu je dolžan, pred začetkom dela delavca, delodajalec obvestiti inšpekcijo za delo (četrti odstavek 68. člena ZDR-1). Po ZVZD-1 je delodajalec dolžan zagotavljati varne in zdrave razmere za delo ne glede na kraj, kjer delavec opravlja delo.

- **Obveznost opravljanja drugega dela (33. člen ZDR-1).** Možnost, da delodajalec delavcu izjemoma začasno odredi opravljanje drugega dela, določa tudi ZDR1 v tretjem odstavku 33. člena, kar omogoča večjo notranjo prožnost tudi pri delodajalcih, za katere ne velja nobena kolektivna pogodba oziroma jim nobena kolektivna pogodba ne zagotavlja te možnosti.
- **Na katere vidike mora biti delodajalec pozoren pri odrejanju dela na domu in drugega dela:** Delodajalec mora biti pozoren na: primernost delovnega mesta, vidik delovnega časa, zagotovitev delovnih sredstev, varstvo poslovnih skrivnosti in drugih občutljivih podatkov, varnost in zdravje pri delu.
- **Dodatno – pojasnilo Zavoda za zdravstveno zavarovanje glede odsotnosti z dela.**

Odsotnost z dela ZDRAVE osebe: Za osebe, ki prihajajo iz območij, kjer se pojavlja novi koronavirus, in so zdrave in se lahko prosto gibljejo (niso v karanteni), niso potrebni posebni ukrepi. Te osebe so lahko normalno vključene v delovni kolektiv in ne potrebujejo domače samoizolacije oziroma se lahko prosto gibajo.

Odsotnost z dela ZBOLELE oziroma OKUŽENE osebe: V primeru izolacije, ki jo zboleli osebi odredi lečeči zdravnik, imajo zavarovanci pravico do začasne zadržanosti od dela in nadomestila plače med začasno zadržanostjo od dela od 1. dne dalje v breme Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije v višini 90% od osnove. Bolniški list taki osebi izda osebni zdravnik, pri čemer se kot razlog določi »izolacija«. Izolacija se lahko izvaja v bolnišnici ali doma.

V ostalih primerih bolezni, ko ne gre za izolacijo, imajo zavarovanci na podlagi ugotovitve osebnega zdravnika oziroma imenovanega zdravnika ZZS ali zdravstvene komisije ZZS pravico do nadomestila plače med začasno zadržanostjo od dela zaradi zdravstvenih razlogov v breme delodajalca ali Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije.

Inšpektorat Republike Slovenije za delo. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti [online]. Dostopno na: <https://www.gov.si/novice/2020-03-05-delo-na-domu-in-odrejanje-drugega-dela-v-izjemnih-okoliscinah/> (05.03.2020).

3. Podaljšanje rokov za predložitev davčnih obračunov in oddajo letnih poročil

Namen podaljšanja rokov za oddajo davčnih obračunov in letnih poročil je, da se podjetnike in gospodarske družbe v času, ko se soočajo s posledicami epidemije nalezljive bolezni COVID-19, administrativno razbremenijo.

Zamikajo se roki za predložitev davčnega obračuna akontacije dohodnine od dohodka iz dejavnosti in davčnega obračuna davka od dohodkov pravnih oseb ter za oddajo letnih poročil Agenciji Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (vse za leto 2019) z 31. marca na 31. maj 2020.

Z zakonom se zamika skrajni rok za sestavo informativnega izračuna dohodnine za leto 2019, in sicer na najpozneje 30. junija 2020, zato se posledično davčnim zavezancem rezidentom, ki jim informativni izračun dohodnine za leto 2019 ne bo vročen do 15. julija 2020, zamika rok za vložitev napovedi za odmero dohodnine do 31. avgusta 2020.

Ministrstvo za finance [online]. Dostopno na: <https://www.gov.si/novice/podaljsujemo-roke-za-predlozitev-davcnih-obracunov-in-oddajo-letnih-porocil/> (17.3.2020).

4. Državni zbor sprejel vladne predloge na davčnem in kreditnem področju

Sprejet je odlog plačila obveznosti kreditorejmalcev, ki zaradi epidemije in ukrepov povezanih z njo, svojih obveznosti ne bodo mogli poravnati.

Po Zakonu o interventnem ukrepu odloga plačila obveznosti kreditorejmalcev bodo banke lahko odlog plačila obveznosti odobrile gospodarskim družbam, zadrugam, fizičnim osebam, ki zaposlujejo osebe, samozaposlenim ter nosilcem kmetijskega gospodarstva, ki imajo sedež ali stalno prebivališče na območju Republike Slovenije.

Odlog kreditnih obveznosti bo mogoč tudi za kredite fizičnih oseb ter za društva, zavode in ustanove. Zakon predvideva odlog za obdobje 12 mesecev, banka in kreditorejmalec pa se bosta lahko sporazumela tudi za drugačen odlog, ki bo za kreditorejmalca ugodnejši.

Vlogo za odlog plačila obveznosti iz kreditne pogodbe bo mogoče na banko podati najkasneje v šestih mesecih po preklicu epidemije, zakon pa bo veljal 18 mesecev od prenehanja epidemije.

Ministrstvo za finance [online]. Dostopno na: <https://www.gov.si/novice/2020-03-20-drzavni-zbor-sprejel-vladne-predloge-na-davcnem-in-kreditnem-podrocju/> (20.03.2020).

5. Ukrepi Slovenskega podjetniškega sklada za omilitev posledic koronavirusa

SPS je v sodelovanju z Ministrstvom za gospodarski razvoj in tehnologijo ter z drugimi institucijami pripravil naslednje ukrepe.

Nov instrument: Likvidnostni kredit za mikro, mala in srednje velika podjetja, zadruga, s.p.,

- ki imajo od 2 do 50 zaposlenih.
- Namenjen bo odpravi likvidnostnih težav na različnih področjih poslovanja. Višina kredita bo znašala od 40.000 eur do 125.000 eur.

Načrtovane so prilagoditve obstoječih instrumentov sklada:

- *Garancije za bančne kredite s subvencijo obrestne mere (p1 plus 2020)*
- *Mikrokrediti za podjetja na problemskih in obmejnih območjih (P7R 2019)*
- *Spodbude za digitalno transformacijo podjetij*

Ugodnosti za obstoječe kreditorejmalce Sklada:

- odobritev dodatnega moratorija kreditorejmalcem Sklada na obroke glavnice kredita za dobo 3 do 6 mesecev.
- Odobritev dodatnega moratorija obstoječim prejemnikom Garancij za bančne kredite Sklada s subvencijo obrestne mere (P1 plus).
- Sklad je sodelujočim bankam dal soglasje, da pri že odobrenih kreditih omogočijo dodatni moratorij za dobo 6 mesecev, datum zaključka kredita pa ostaja nespremenjen.

Slovenski podjetniški sklad [online]. Dostopno na: <https://www.podjetniskisklad.si/sl/novice-in-objave/novice/sporocila-za-javnost/687-ukrepi-slovenskega-podjetniskega-sklada-za-omilitev-posledic-koronavirusa> (20.03.2020).

Skrb za zdravje državljanov Republike Slovenije je trenutno prednostno pred vsem ostalim, vsekakor pa sočasno ne smemo zanemariti ostalih aktualnih dogajanj, ki nam omogočajo preživetje. Strpnost, solidarnost in medsebojna pomoč so trenutno tiste vrline, ki jih moramo posamezniki odražati v ospredju, ter pri tem ne pozabiti, da podjetje obstaja za podjetnika, podjetnik za podjetje, lahko da ne več.

Za SPOT svetovanje Koroška
RRA Koroška d.o.o.:
Danijela Uran, podjetniška svetovalka

Ravne na Koroškem, 25.03.2020

Viri:

1. Mladipodjetnik.si [online]. Dostopno na: <https://mladipodjetnik.si/novice-in-dogodki/novice/koronavirus-s-katerimi-ukrepi-bo-drzava-pomagala-podjetjem> (24.03.2020).
2. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti [online]. Dostopno na: <https://www.gov.si/novice/2020-03-18-poleg-delodajalcev-in-zaposlenih-moramo-zasciti-tudi-samozaposlene-pravi-minister/> (18.03.2020).
3. Inšpektorat Republike Slovenije za delo. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti [online]. Dostopno na: <https://www.gov.si/novice/2020-03-05-delo-na-domu-in-odrejanje-drugega-dela-v-izjemnih-okoliscinah/> (05.03.2020).
- 4.
5. Ministrstvo za finance [online]. Dostopno na: <https://www.gov.si/novice/podaljsujemo-roke-za-predlozitev-davcnih-obracunov-in-oddajo-letnih-porocil/> (17.3.2020).
6. Ministrstvo za finance [online]. Dostopno na: <https://www.gov.si/novice/2020-03-20-drzavni-zbor-sprejel-vladne-predloge-na-davcnem-in-kreditnem-podrocju/> (20.03.2020).
7. Slovenski podjetniški sklad [online]. Dostopno na: <https://www.podjetniskisklad.si/sl/novice-in-objave/novice/sporocila-za-javnost/687-ukrepi-slovenskega-podjetniskega-sklada-za-omilitev-posledic-koronavirusa> (20.03.2020).

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska Unija iz Evropskega sklada za regionalni razvoj www.eu-skladi.si